

Bijlagenboek 8.15

MEMO

Onderwerp	Documentnummer	Datum
Bijdrage oeverdijk aan leefgebieden bijzondere soorten	AMMD-002860 (17.117235)	2-2-2017

In de huidige situatie is het deel van de het Markermeer waar de oeverdijk moet komen nog open water. De oevers zijn in steen gevat. Aan de binnenzijde ligt de bebouwde kom van Hoorn, maar ook het landje van Naber en recreatiegebied de Hulk. Het gebied vormt de biotoop voor de volgende soorten:

- Flora: De vegetatie in en rond het gebied is niet bijzonder. De vegetatie op de dijk is een soortenrijk grasland zonder bijzondere waarden. Op de steenbekleding van de dijk groeien her en der planten die ook op muren te verwachten zijn als tongvaren en muurleeuwenbek. Aan de voet van de dijk komen her en der ook rietorchissen voor.
- Vogels: Het Markermeer heeft een functie voor watervogels die foerageren op waterplanten en mossels. Het deel waar de oeverdijk moet komen heeft niet een specifieke, onvervangbare functie voor deze soorten. Langs de dijk worden vooral vogels verwacht die rusten in het water of duiken naar vis als futen. In het verleden broeden nabij het gemaal buitendijks bij de Hulk een kolonie visdiefjes en kokmeeuwen. De vogels uit deze kolonie vissen in het meer, maar niet in de nabijgelegen delen. De vogels vliegen verder het meer op: de hoeveelheid vis is groter aan de oostzijde van het meer. Verder biedt de dijk een beperkte broedplaats voor vogels door de aanwezigheid van wegen, recreanten en schapen, maar een enkele graspieper kan wel op de dijk broeden. Jaarrond beschermde nestplaatsen liggen niet op of nabij de dijk: dergelijke nesten zitten in bomen of bebouwing, bijvoorbeeld een roekenkolonie in het centrum van Hoorn. Binnendijks zijn vooral algemene broedvogels te verwachten als merels, koolmezen en heggenmussen en in de moerassen ook minder algemene soorten als rietgors en bruine kiekendief.
- Zoogdieren: De dijk vormt vooral het leefgebied van algemene muizensoorten als veldmuis. Meer zeldzame muizensoorten als noordse woelmuis en waterspitsmuis zijn niet waargenomen. Verder komen verschillende vleermuissoorten als laatvlieger, gewone dwergvleermuis en ruige dwergvleermuis voor. Deze soorten gebruiken de dijk om zich tijdens het vliegen langs de oriënteren en foerageren in en rond de dijk. Verblijfplaatsen zijn niet aanwezig: deze bevinden zich in bomen en bebouwing.
- Amfibieën: Aan de binnenzijde van de dijk komen algemene soorten voor als bruine kikker en kleine watersalamander.
- Reptielen: Hoewel de waterrijke gebieden geschikt zijn voor de ringslang, is de soort niet waargenomen in of rond het gebied waar de oeverdijk is voorzien.
- Vissen: In het Markermeer komen verschillende vissoorten voor als blankvoorn, brasem, snoekbaars, baars, pos, spiering en aal. De steenbekleding van de oevers vormde het leefgebied voor de rivierdonderpad, maar deze is verdrongen door niet-inheemse grondelsoorten.¹

In de nieuwe situatie is er sprake van een oeverdijk met bijbehorende tussenwater. Aan de buitenzijde van de oeverdijk komt een geleidelijke land-waterovergang. Aan de oever zal er sprake zijn een dynamische zone met een zandige bodem en waar weinig vegetatie groeit. Naarmate de hoogte van de oeverdijk toeneemt, neemt de dynamiek af en zal meer vegetatie in de vorm van bloemrijk grasland zich ontwikkelen. Aan de binnenzijde van de oeverdijk ligt het tussenwater. In het tussenwater is een afwisseling van dieper water, ondieptes en moeras aanwezig. De huidige dijk blijft liggen en wordt niet aangepast. Deze ontwikkelingen bieden mogelijkheden voor de ontwikkeling van natuur. Hierbij zal het echter vooral gaan om het meest westelijke deel van de oeverdijk (vanaf de

¹ Timmermans E. & Goverse, E. 2016. Opmars exotische grondels. Tussen Duin en Dijk, Nummer (2016) 2.

Galgenbocht en verder). Nabij de Schouwburg zal intensief gerecreëerd worden, waardoor er weinig ruimte is voor natuur. Deze recreatie wordt extensiever naar mate de oeverdijk verder naar de Hulk gaat. Tussen de Hulk en het gemaal is oeverdijk afgesloten voor recreanten. Hier kan de oeverdijk ook aansluiten op de voorlanden, waardoor voor soorten die op de oeverlanden voorkomen het leefgebied potentieel in de richting van het Markermeer uitbreidt. Concreter zijn voor verschillende soortgroepen de volgende mogelijkheden voorzien:

- **Flora:** De vegetaties boven water die in de huidige situatie aanwezig zijn blijven aanwezig. Daarnaast kunnen zich op de oeverdijk en in het tussenwater nog nieuwe vegetaties ontwikkelen die in de huidige situatie niet aanwezig zijn. Hierbij gaat het in het bijzonder om bloemrijke graslanden en een gevarieerde variatie die samengaat met een geleidelijke overgangen van land en water. Deze laatste categorie omvat soortenrijke watervegetaties, oevervegetaties, moerassen en rietlanden. Dit betekent dat er een variatie aan groeiplaatsen ontstaat voor verschillende plantensoorten waaronder ook soorten als rietorchis.
- **Vogels:** De mogelijkheden voor foerageren en rusten in het Markermeer voor verschillende vogelsoorten blijven aanwezig. De oeverdijk zorgt echter dat er ook luwe en meer voedselrijke delen in het tussenwater ontstaan. Deze vormen het leefgebied voor vooral visetende en waterplantetende vogels als fuut, nonnetje, grauwe gans en knobbelzwaan. De moerassen vormen broedgebieden voor rietgors en bruine kiekendief, maar in de rustige delen kan mogelijk ook de roerdomp zich vestigen. Huidige broedplaatsen voor kale-grondbroeders als visdief blijven bestaan, maar daarnaast ontstaan nieuwe mogelijkheden aan de buitenzijde van de dijk. Hier is sprake van een zone waarin dynamiek vrij spel heeft en daarom de vegetatie zich niet goed kan ontwikkelen. Deze zone is geschikt voor kale-grondbroeders als visdief, kokmeeuw en plevieren.
- **Zoogdieren:** De huidige leefgebieden van zoogdiersoorten blijven behouden, omdat de huidige dijk niet verdwijnt. De oeverdijk zorgt wel voor een uitbreiding en uitbreiding van leefgebieden van aanwezige zoogdiersoorten. De oeverdijk zelf vormt leefgebied voor verschillende muizensoorten waaronder veldmuis. Daarnaast vormt het tussenwater leefgebied voor foeragerende vleermuizen. Maar voor soorten die in de huidige situatie niet aanwezig zijn, ontstaan ook leefgebieden. Vooral de oevers en moerassen die langs het tussenwater ontstaan, vormen leefgebied voor de meer zeldzame noordse woelmuis en waterspitsmuis, die zich in de meest natte delen van de nat-drooggradiënt zullen terugtrekken.
- **Amfibieën:** Het Markermeer vormt geen geschikt leefgebied voor amfibieën, maar het tussenwater en de variatie die ontstaat zijn gunstig voor amfibieën. Hierbij gaat het vooral om algemenere soorten als bruine kikker en gewone watersalamander. Maar de oeverdijk vormt ook een geschikt leefgebied voor de rugstreeppad. De rugstreeppad is een soort die zandige leefgebieden kan koloniseren. Het gaat hier om een pionierssoort bij uitstek, waarvan vestiging uit de omgeving vooral direct na de aanleg een goede mogelijkheid is. Normaal gesproken zou de soort langzaam weer verdwijnen, naar mate de oeverdijk meer begroeid zou raken. Maar aan de buitenzijde is er sprake van een dynamische zone, waardoor voortdurend pioniersomstandigheden aanwezig blijven en de rugstreeppad zich structureel kan vestigen.
- **Reptielen:** Het enige reptiel dat potentieel op de oeverdijk kan voorkomen is de ringslang. De ringslang is een soort die is gebonden aan waterrijke milieus. Het tussenwater en vegetaties die op de overgangen van land en water ontstaan vormen geschikt leefgebied voor de ringslang. De ringslang is vooral in vergelijkbare biotopen ten zuiden van Edam-Volendam waargenomen. Maar de oeverdijk vormt een geschikt leefgebied en behoud van steenbekleding als winterverblijfplaats maakt dat de soort zich goed zou kunnen vestigen op de oeverdijk.
- **Vissen:** Het Markermeer blijft geschikt voor eerder genoemde soorten. Het tussenwater is bereikbaar voor vissen en vormt een geschikte kraamkamer voor deze soorten. Dergelijke omstandigheden zijn in de huidige situatie beperkt aanwezig in het Markermeer, waardoor het tussenwater een positief effect heeft op de visstand.

Kortom: door de oeverdijk gaat een deel van het Markermeer verloren. Het gaat om een beperkt deel waar weinig bijzondere plant- en diersoorten voorkomen. Hiervoor in de plaats komt een oeverdijk met bijbehorende tussenwater wat mogelijk leefgebied vormt voor soorten die reeds voorkomen in de directe omgeving, maar ook voor meer bijzondere soorten die nog niet voorkomen en zich wel structureel kunnen vestigen. Al met al is er dus sprake van een winst wat betreft leefgebieden voor bijzondere plant- en diersoorten.